

#65

BAK Imre

BAK IMRE (1939)

Csontváry | Csontváry, 1992

Akril, vászon | Acrylic on canvas, 80 x 120 cm

Jelezve vakrámán | Signed on the stretcher: Bak/92 80x120 akril "Csontváry"

Kezdő ár | Starting price: 4 000 000 Ft / 11 111 EUR

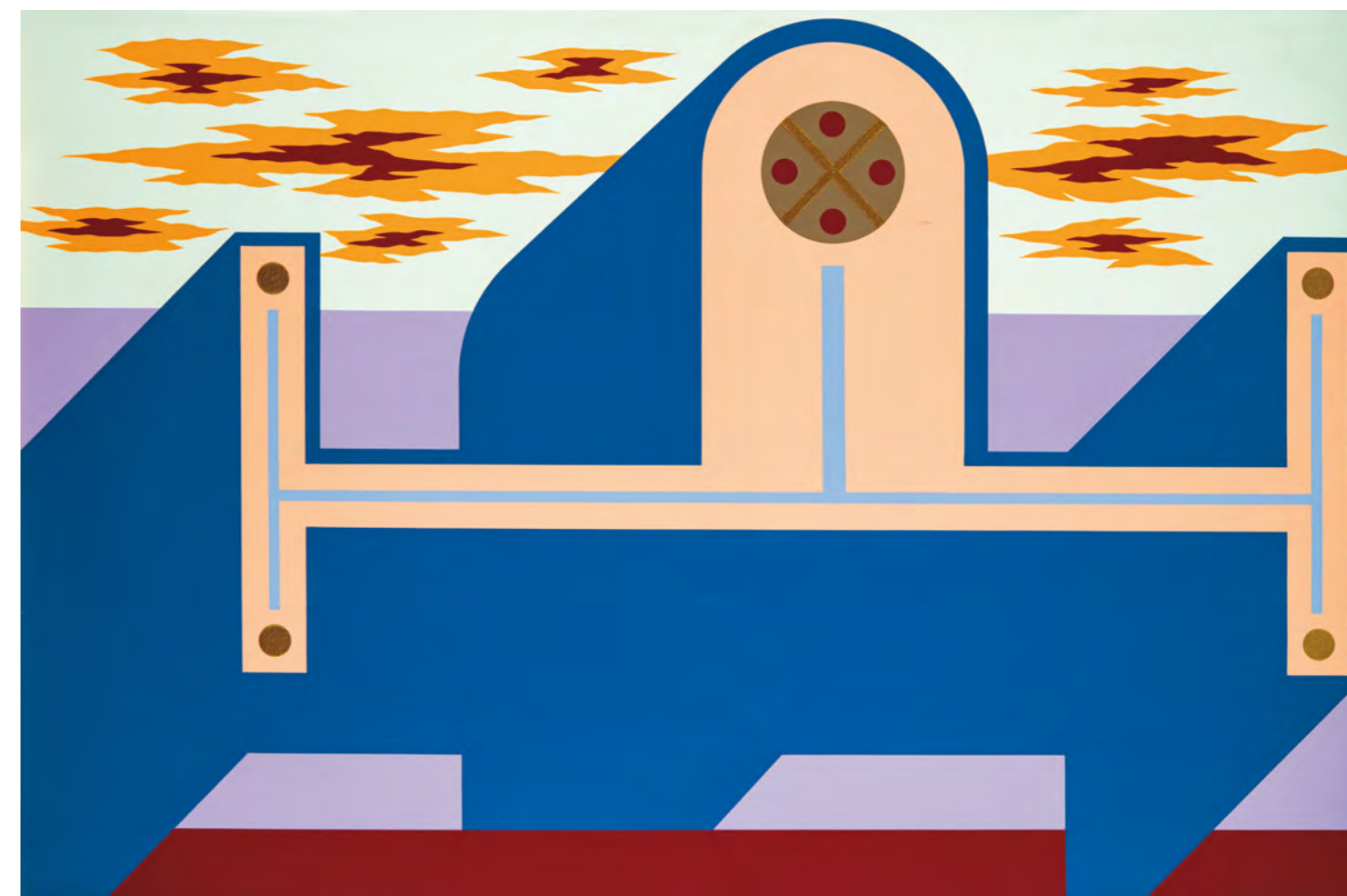
Becsérték: 7 500 000 – 10 000 000 Ft

Estimated value: 20 833 – 27 778 EUR

Bak Imre pályája kezdete óta szenvedélyesen kutatta a népművészeti és archaikus motívumokat, amely a kisajátítás, elsajátítás, megőrzés és megújítás gesztusain túl, szorosan összefüggött az egész 20. századi művészet problémája iránti érdeklődésével, ezen belül a vizuális nyelv mint önálló diszciplína tanulmányozásával. A hetvenes (nálunk inkább a nyolcvanas) években bekövetkező posztmodern fordulat azonban új szellemi kihívásként arra készítette a művészt, hogy átgondolja eddigi útját, és immáron a maga módján adja meg a választ az újonnan felvetett problémákra. Bakra felszabadítóan hatott a

posztmodern eklekticizmusa, vagy ahogyan egy interjújában mondja, a posztmodern manierizmus.¹ Az 1982 után² készült művei továbbra is különféle kulturális és pszichológiai asszociációkat keltenek, de a jelek és motívumok elvesztették központi szerepüket a szimmetrikus szerkezet megbontásával, az új és meglepő színekombinációkkal, valamint a szecessziós, art deco-s vagy klasszicista apró képi elemek elburjánzása következtében. Bak képei játékosabbak, kompozíciói felszabadultabbak lettek. Már nincsen minden elem alárendelve a racionális tudatnak, a szüntelenül áramló mozgás, az egymást

keresztelő formák és bizarr színegyüttesek egy expresszív, ösztönösebb önkifejezés irányába mutat, anélkül, hogy valaha eljutott volna az expresszionizmusig. Ahogy maga is mondja, „Én maximum odáig bírok elmenni, hogy rend és káosz egyidejűleg létezik, a fény és a sötétség...”.³ Bak a nyolcvanas-kilencvenes években végigcirkál a művészettörténeten és a történelmen, ismét felfedezi magának a festészetet. Képcímeiben művészek (pl. Brueghel, Chirico, Palladio, Morandi, Kassák, Kurtág) és városok nevei (Moszkva, München, San Francisco) tűnnek fel, amelyek között

lényegében „tetszés szerint” válogat. A városi tájat mint egy-egy realiztikus helyet úgy idéz meg, hogy közben egyetlen tipikus tárgyas vonatkozásra sem utal. Ezzel együtt a szimmetria fokozatosan visszanyeri szerepét, valamint ismét hangsúlyosabbak a korai hard edge képekről ismert építészeti elemek, mint a sarok- vagy a gerendamotívumok.⁴

Bak Imre 1992-1993-ban egy nagyobb (140x210 cm)⁵ és egy kisebb- (? cm) méretű Csontváry-képet festett. A mostani aukción szereplő utóbbiból is jól látható, hogy mit ért a művész megidézésen. Bak nem egy

konkrét festményt vagy egy – az epigonra jellemző – jellegzetes motívumot emel ki az életműből, hanem szintetizál és absztrahál. Illetve átfórmál, de nem úgy, hogy előbbi művészetéhez hasonul, hanem épp fordítva. Csontváry retrográdnak tűnő művészete ellenére, pontosan tisztában volt saját korának modern irányzataival, és azok szinkrónitásával. Németh Lajos szerint az impresszionizmus és divizionizmus jellegzetes színeképletei mellett Csontváry képszerkesztési eljárásának lényege, hogy „poetikusan keverte az axonometrikus és naiv perspektivikus megoldásokat”, feladta az egyezőpontúságot és szubjektíve alakította

tereit („érzés távlata”).⁶ Mindez rímelt Bak akkori kép- és térfelfogására. Felhasználja a Csontváry-képekről jól ismert fáradt rózsaszínt és ibolyakéket, ez utóbbi egyszerre plasztikus elemként és árnyékként is funkcionál. A hideg színek a tér mélységét érzékeltetik, a melegebb árnyalatok pedig előrenyomulnak, így néhol zavarba ejtőek a színsíkok találkozásai, az elő-, közép- és háttér hármasságának szabályszerűsége megbomlik. A kékes-lilás íves formából egyszerre kiugró és visszahúzódzkodó világos bőrszínű forma ezáltal egy kupolás, rozettás templomszerű épületre emlékeztet, melynek teste, kiterjedése van.

FÖLDES LÉNA

1. Csontváry Kosztka Tivadar: Lajcei villanyerőmű éjjel, 1903, magántulajdon

2. Csontváry Kosztka Tivadar: Római híd Mostarban, Csontváry Múzeum, Pécs, 1903

1 Érték és érvény – Bak Imrével beszélget Hajdu István. In: *Balkon* 1994/6., 12-13.
2 Bak Imre több interjújában is megemlíti, hogy a Fehér-fekete kiállítás tartja életművében a fordulatlak. erről ld. pl. „Kitisztítani, kifényesíteni a homályban maradt részeket...” – Bak Imrével beszélget Hajdu István. In: *Beszélő* 1993. szeptember 4., 26.
3 Hosszú beszélgetés... (1983. február 11. Bak Imre és Albert Zsuzsa műterme. Kérdező: Simon Zsuzsa). In: *Artpool Letter* 1983/4., 20.
4 Hajdu István: *Bak Imre*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2003.
5 Kiállítva: Felbontott kép – Kortárs magyar művészet. Kortárs Művészeti Galéria, Zágráb, 1994. március 3. – április 4., kat. 4. tétel (fotó nélküli)
6 Németh Lajos: Baalbek. Csontváry tájselejtése és művészetértelmezése. In: *Jelenkor* 1981/5. 446.

